

Sygn. akt I ACa 1262/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Struzik
Sędziowie:	SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Sławomir Jamróg (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Katarzyna Rogowska

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa R. O.

przeciwko Gminie K.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 6 lipca 2016 r. sygn. akt IX GC 888/14

1. oddala apelację;

2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 10 800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Andrzej Struzik SSA Sławomir Jamróg

Sygn. akt I ACa 1262/16

UZASADNIENIE

Powód R. O. domagał się od strony pozwanej Gminy K. zapłaty kwoty 276 581,02 zł wraz z odsetkami i kosztami procesu. W uzasadnieniu wskazał, iż na podstawie umowy zawartej z osobą trzecią – (...) spółką akcyjną w T. wykonywał roboty budowlane na inwestycji budowy sieci kanalizacyjnej w gminie K., w ramach której był podwykonawcą, (...) spółka akcyjna w T. była generalnym wykonawcą a pozwana była inwestorem.

Łączna wartość wynagrodzenia ustalonego w umowie zawartej przez powoda i GW wyniosła 2 489 417,51 zł brutto. Powód wykonał w sposób prawidłowy prace opisane w fakturze nr (...), które zostały przyjęte przez generalnego wykonawcę i pozwaną.

W dniu 7 sierpnia 2012 r. strony procesu i generalny wykonawca zawarli umowę cesji wierzytelności do kwoty 963 743,74 zł obejmującą wynagrodzenie za prace, które miały być wykonane w przyszłości, w której wskazano, iż powód jest podwykonawcą (...) S.A.w T.. Dochodzona pozwem należność nie została objęta ww. cesją, jednakże w tej czynności pozwany przyznał, że powód jest podwykonawcą w rozumieniu art. 647¹k.c. na tej inwestycji i doszło do wypłaty należności wskazanej w umowie cesji. Nie została natomiast zapłacona kwota dochodzona pozwem ani przez pozwaną ani przez(...)Wykonawcę (dalej GW).

Strona pozwana Gmina K. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów. W uzasadnieniu pozwana przyznała, iż powód był podwykonawcą zaprzeczyła jednak by podwykonawstwo dotyczyło okresu, za który obecnie powód domaga się zapłaty. Pozwana wskazała, iż według powoda prace zostały odebrane w dniu 21 czerwca 2012 r., gdy tymczasem pozwana odebrała te prace od (...) Wykonawcy w dniu 21 maja 2012 r. (...) S.A.w T. wystawiła fakturę za ww. prace i pozwana zapłaciła za wykonane prace. Pozwana podniosła, że powzięła wiedzę o roli powoda w ramach inwestycji w lipcu 2012 r., gdy (...)Wykonawca został postawiony w stan upadłości. Zdaniem pozwanej nie ma dowodów na to, że przed dniem zawarcia umowy cesji akceptowała podwykonawstwo powoda na inwestycji i wiedziała o zakresie podwykonawstwa.

Wyrokiem z dnia 6 lipca 2016r sygn.. akt IX GC 888/14 Sąd Okręgowy w Krakowie zasądził od strony pozwanej Gminy K. na rzecz powoda R. O. kwotę 276 581 zł 2 gr wraz z ustawowymi odsetkami od 8 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty (pkt I), w pozostałym zakresie powództwo oddalił (pkt II), zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 12 217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt III) i nakazał ściągnąć od strony pozwanej Gminy K. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 8830 zł tytułem części opłaty od pozwu (pkt IV)

Podstawę tego orzeczenia stanowiły następujące ustalenia :

Powód na podstawie umowy zawartej z (...) spółką akcyjną w T. wykonywał roboty budowlane na inwestycji budowy sieci kanalizacyjnej w Gminie K. o łącznej wartości 2 489 417,51 zł brutto. W ramach ww. umowy powód wykonał w sposób prawidłowy prace opisane w fakturze nr (...) związane z budową kolektora (...) o wartości 276 581,02 zł, które to prace zostały odebrane przez GW i stroną pozwaną. Pozwana w trakcie wykonywania prac objętych fakturą nr (...) miała wiedzę o roli powoda jako podwykonawcy GW, znała zakres prac powierzonych powodowi do wykonania i ustalone wynagrodzenie. Fakt wyrażenia zgody na podwykonawstwo powoda Sąd ustalił na podstawie całokształtu okoliczności związanych z procesem inwestycyjnym i zachowania nim Gminy K.. Ustalenia poczyniono w.in. w oparciu o pismo GW do pozwanej zgłaszające powoda jako podwykonawcę z sierpnia 2011 r. (k.124) i umowę cesji wierzytelności z dnia 7 sierpnia 2012r. zawartej przez (...) S.A. w upadłości i R. O. przy udziale Gminy K. przy kontrasygnacie skarbnika. W dokumencie tym powód oraz(...)Wykonawca oświadczyli, iż łączy ich umowa zawarta za zgodą pozwanej . Koncepcję cesji zaproponowała sama pozwana, która na podstawie umowy o wykonanie robót budowlanych zawartej pomiędzy powodem i (...) Wykonawcą pomogła ustalić treść zobowiązania łączącego powoda i (...) S.A. w T.. Uczestnicy procesu inwestycyjnego traktowali ww. umowę jako instrument umożliwiający kontynuowanie już trwających prac. Pozwana wiedziała i godziła się na wykonywanie prac przez powoda jako podwykonawcy na ww. inwestycji, skoro zgodziła się na zawarcie umowy przez GW i powoda. Dla dokonania ustaleń miały też znaczenie zeznania świadków pracowników powoda oraz świadków kierowników budowy E. S. i J. M. oraz świadka S. H. (dostawcy materiałów) a także powoda. Zeznania te potwierdzały, że powód wykonywał na ww. inwestycji prace związane z kanalizacją, w tym także prace będące przedmiotem pozwu (kolektor (...)) jako podwykonawca, strona pozwana miała wiedzę, że powód jest podwykonawcą (...)Wykonawcy, który pisemnie poinformował pozwaną o ww. fakcie, powód uczestniczył na cyklicznych spotkaniach technicznych organizowanych przez inwestora, na których był przedstawiany jako podwykonawca, wszystkim zależało na dokończeniu prac i dlatego

doszło do zawarcia umowy cesji, prace, które zostały odebrane przez pozwaną w maju 2012 r. dotyczyły jedynie części kolektora(...)a budowa ww. kolektora była kontynuowana w kolejnych miesiącach.

Za niewiarygodne natomiast Sad pierwszej instancji uznał zeznania świadków G. R., L. M. i R. B. (1).

We wskazanych okolicznościach Sąd Okręgowy uznał powództwo za uzasadnione. Odwołując się art. 647⁽¹⁾ § 2 k.c. wskazał, że wymagana zgoda czynna na zawarcie umowy może mieć dowolną formę. Co więcej, sama zgoda nie jest obwarowana żadnymi dodatkowymi obowiązkami. W razie wyrażenia zgody przez inwestora na wykonanie części prac przez podwykonawcę nie są potrzebne dodatkowe akty staranności w postaci przedłożenia stosownej dokumentacji. Zdaniem Sądu pierwszej instancji zostały wykazane warunki powstania odpowiedzialności inwestora za zobowiązania (...)Wykonawcy. Z zachowania pozwanej wynika, że sama pozwana postrzegała przy zawarciu cesji powstałą sytuację jako kontynuację prac, które były w trakcie wykonywania. Poszczególne postanowienia umowy cesji (por. np. § (...)) potwierdzają, iż strony umowy cesji w tym także i pozwana traktują cesję jako kontynuację realizowanych prac. Zawarciu cesji i zleceniu dalszych prac podwykonawcom nie towarzyszyły żadne działania, których przedmiotem byłoby ustalenie roli powoda na budowie, inwentaryzacja wykonanych już przez niego prac, co byłoby wręcz oczywiste, gdyby istotnie pozwana nie miała wiedzy o roli powoda w realizacji inwestycji. Ponadto, gdyby pozwana dowiedziała się o ww. umowie tuż przed podpisaniem cesji to nie godziłaby się na takie sformułowanie, tym bardziej, że sama koncepcja cesji pochodziła od niej. Skutkowało to uwzględnieniem powództwa na podstawie art.647⁽¹⁾ § 5 k.c. Jako podstawę zasądzenia odsetek Sąd powołał art.481 § 1 i 2 k.c. zasądzając je od 8 sierpnia 2012 r. Oddalenie powództwa dotyczyło jedynie roszczenia odsetkowego za okres od 8 sierpnia 2012 r. do daty wezwania do zapłaty. Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sad powołał art.98 § 1 i 3 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosła strona pozwana zaskarżając orzeczenie w całości.

Zarzuciła:

1. Błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia polegający na przyjęciu, że :
 - a) pozwana w trakcie wykonywania prac objętych faktura nr (...) miała wiedzę o roli powoda jako podwykonawcy (...) S., znała zakres prac powierzonych powodowi do wykonania przez (...) SA. i ustalone wynagrodzenie;
 - b) pismo wystosowane przez (...) S. do pozwanej zgłaszające powoda jako podwykonawcę z sierpnia 2011 r. potwierdza wiedzę i zgodę pozwanej na wykonywanie przez powoda prac na inwestycji w charakterze podwykonawcy;
 - c) data umowy cesji jest jednocześnie datą wymagalności roszczenia dochodzonego w przedmiotowym postępowaniu.
2. Naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez wyprowadzenie wniosków końcowych sprzecznych z zebraniem materiałem dowodowym prowadzących do konkluzji, iż pozwana Gmina K. miała wiedzę o roli powoda jako podwykonawcy (...) S., znała zakres prac powierzonych powodowi do wykonania i ustalone wynagrodzenie.
3. W przypadku gdyby Sąd II Instancji nie podzielił ww. zarzutów strona pozwana zarzuciła nadto, iż zaskarżone orzeczenie wydano z naruszeniem przepisów prawa materialnego, a to art. 647¹ § 2 i 5 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że pozwana ponosi solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez powódkę na zlecenie (...) S..

Pozwana wniosła o :

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenia kosztów postępowania, a także zastępstwa procesowego za I instancję,
2. zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych, od strony powodowej.

Ewentualnie pozwana wniosła o uchylenie tego wyroku i przekazanie

sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Strona powodowa wniosła w odpowiedzi o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Rozpoznając apelację Sąd Apelacyjny uznał za własne ustalenia Sadu Okręgowego i zważył co następuje:

Zgodna na dokonanie umowy o podwykonawstwo wskazana w art. 647§2 k.c. może być wyrażona zarówno w sposób czynny jak i dorozumiany. Z samych twierdzeń powoda k- 538 wynikało, że nie doszło do wysłania umowy i dokumentacji stąd przedmiotem oceny mogła być jedynie kwestia wyrażenia zgody czynnej. Sąd Apelacyjny podziela jednak stanowisko Sądu Okręgowego, że zgoda czynna nie musi być wyrażona wprost lecz wystarczające jest wykazanie takiego zachowania się inwestora (czynności konkludentne) , które zgodnie z art. 60 k.c. ujawnia tę wolę w sposób dostateczny (por. także uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2008r., III CZP 6/08, OSNC rok 2008, nr 11, poz. 121). Określone zachowanie może być uznane za dorozumiane oświadczenie woli także wtedy, gdy zamiar wywołania przez to zachowanie określonych skutków prawnych jest niewątpliwe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2012 r. III CSK 208/11 OSNC-ZD 2013/3/51). Przy badaniu czy doszło do wyrażenia tej woli uwzględnia się całokształt okoliczności, stąd wbrew zarzutom apelującej dla wskazanej oceny nie była obojętna treść oświadczeń zawartych w umowie cesji, nawet jeżeli umowa ta została zawarta już po wykonaniu prac objętych pozwem i po dokonaniu odbioru. Umowa o podwykonawstwo została zawarta 23 października 2011r . k-36 Termin zakończenia został przesunięty aneksami w tym aneksem na 10 sierpnia 2011r. i aneksem z dnia 11 maja 2012r. do dnia 31 maja 2012r. Zakres robót tj sieć kanalizacji sanitarnej (kolektor (...)) nie był wąski , stąd wykonanie tego zadania powinno być zauważone przez inspektora nadzoru będącego przedstawicielem inwestora na terenie budowy. Zeznania świadków wskazanych przez Sąd Okręgowy spójnie wskazują, że powód był wskazanym podwykonawcą , który prace wykonywał. Niewątpliwie cesja wierzytelności została zawarta w dniu 7 sierpnia 2012r. i wprost nie mogła stanowić akceptacji podwykonawstwa, które miało zostać zrealizowane we wcześniejszym okresie. Z postanowienia (...)wynika oświadczenie, że cedenta i cesjonariusza łączyła umowa z dnia 10 sierpnia 2011r. (...)wraz z aneksami , której łączna kwota zapłaty wynosiła 2489417,51zł i że umowa ta została zawarta za zgodą dłużnika. Jakkolwiek oświadczenie zawarte w(...) dotyczy oświadczeń stron umowy cesji to jednak wskazano tamże , że umowa zawierana jest przy udziale pozwanej a pod umową cesji podpisał się także (...) Gminy K. Z. S., nie składając żadnych zastrzeżeń co do stwierdzeń tam zawartych, w tym w zakresie treści (...) stwierdzającego zgodę Gminy na zawarcie umowy zawartej rok wcześniej . Treść tego dokumentu jest spójna z zeznaniami świadków i pismem Kierownika (...) z dnia 5 sierpnia 2011r. (k-124) stanowiącego zgłoszenie Zakładu (...) kierowanego do Gminy K. zgodnie z zawartą umową(...)której również odwoływała się umowa o podwykonawstwo (k-31). Można przyjąć, że treść (...) nie miałaby znaczenia dla inwestora, w sytuacji gdyby jego obowiązek wygasł lub się zdezaktualizował. Budzi jednak wątpliwości dlaczego Burmistrz podpisując dokument cesji jako jedna z osób uczestniczących przy jego sporządzeniu nie zaprotestował okolicznościom wskazanym w (...) umowy cesji , jeżeli wypłacił w dniu 22 maja 2013r. (k538) wynagrodzenie (...)Wykonawcy i nie żądał od (...) wykonawcy lub cedenta ani w chwili wypłaty wynagrodzenia ani w chwili zawarcia umowy cesji oświadczenia o pokryciu wynagrodzenia należnego podwykonawcom za roboty wykonane przed zawarciem umowy cesji. Miał on wcześniej świadomość, że kontrakt będzie realizowany także przez powoda a treść cesji wskazywała, że wartość tego kontraktu przekracza zakres świadczeń przyszłych wskazanych w cesji. Treść umowy cesji wskazywała jednoznacznie , że dotyczy ona tylko części wynagrodzenia i to należnego w przyszłości zaś z §(...) wynikało, że umowa o podwykonawstwo została zawarta wcześniej i kwota wynagrodzenia była wyższa niż wynagrodzenie mające zostać zapłacone za prace przyszłe. W tym kontekście nie była nielogiczna dokonana przez Sad Okręgowy ocena wiarygodności świadków zeznających o akceptacji powoda jako podwykonawcy. Nie była też nielogiczna ocena niewiarygodności zeznań inspektora nadzoru, z których wynikało, że traktowała ona powoda jedynie jako pracownika(...)Wykonawcy. Przeczy bowiem temu wskazani powoda jako podwykonawcy (k-124) oraz przytoczone przez tego świadka zachowania powoda nie były typowe dla zwykłego pracownika. Przeciwstawienie tego dowodu spójnym zeznanym obu kierowników Budowy oraz świadków R. B. (2), M. F. i W. P. wskazującym , że powód był zgłoszonym Gminie podwykonawcą realizującym znaczną część inwestycji jako podwykonawca Firmy (...) , kontaktującym się z decyzyjnymi uczestnikami procesu inwestycyjnego, jak też wskazującym , że pracownicy wykonujący faktycznie prace byli uznawani na terenie budowy za pracowników powoda, nie naruszało zasad

swobodnej oceny dowodu. Uznanie wiarygodności jednych dowodów i odmowa uznania wiarygodności innych dowodów sama w sobie nie narusza art. 233§1 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2003r. sygn. akt IV CK 283/02, LEX nr 602280). Powyższe oraz to, że Gmina nie kwestionowała udziału powoda w procesie budowlanym w zestawieniu z treścią (...) umowy cesji oraz zeznań świadka B. potwierdza zeznania powoda, że Gmina wyraziła zgodę na jego podwykonawstwo w sposób konkludentny.

W orzecznictwie przeważa pogląd, że warunkiem powstania solidarnej odpowiedzialności inwestora wobec podwykonawcy jest możliwość poznania postanowień, wyznaczających zakres jego odpowiedzialności. Stanowisko takie Sąd Najwyższy przyjmował w wyrokach z dnia 20 czerwca 2007 r. II CSK 108/07 Legalis Numer 89617, z dnia 23 kwietnia 2008 r. III CSK 287/07 Legalis Numer 127050, z dnia 26 czerwca 2008 r. II CSK 80/08 Legalis Numer 133160 oraz z dnia 17 lutego 2016 r. III CZP 108/15 Biuletyn SN - IC nr 3). Treść (...) umowy cesji wskazuje jednak, że pozwana jeszcze przed zawarciem tej umowy miała możliwość zapoznania się z umową o podwykonawstwo i znała zakres ewentualnej odpowiedzialności względem podwykonawcy. Trudno przyjąć by strona pozwana nie była świadoma faktu realizacji części umowy zawartej z głównym wykonawcą siłami podwykonawców skoro otrzymała zawiadomienie, że powód będzie podwykonawcą i faktycznie brał on udział w procesie inwestycyjnym w sposób widoczny dla inwestora. Dalsze zaś oświadczenia wprowadzone do umowy cesji wskazują na świadomość zakresu ewentualnej odpowiedzialności względem powoda.

Dokonana przez Sąd Okręgowy ocena, że strona powodowa wyrażała zgodę na zawarcie umowy o podwykonawstwo z powodem była prawidłowa. Strona pozwana nie wykluczała podwykonawstwa. Powód został zgłoszony jako podwykonawca. Wykonanie robót przez podwykonawcę odbywało się przy świadomości tego faktu przez nadzór inwestycyjny. Akceptowano obecność powoda i jego pracowników na budowie. Ponadto po upadłości głównego wykonawcy zlecono powodowi kontynuowanie budowy. Słusznie Sąd Okręgowy zwracał też uwagę na brak inwentaryzacji robót po upadłości głównego wykonawcy. Jeżeli zamiarem pozwanej jako pomysłodawcy cesji była kontynuacja budowy siłami dotychczasowych podwykonawców wobec upadłości Generalnego Wykonawcy to niezrozumiałe jest powierzenie dalszych prac powodowi. Jeżeli nie był on podwykonawcą - jak twierdził inspektor nadzoru - to niezrozumiałe było powierzenie dalszych prac podmiotowi, o którym pozwana rzekomo nie miała wcześniej żadnych informacji. Treść zaś §2 umowy cesji wskazuje jednoznacznie, że inwestor mając świadomość uczestnictwa podwykonawcy w procesie budowlanym przynajmniej miał możliwość zapoznania się z umową i z zakresem robót zleconych podwykonawcy, skoro powołano w tym dokumencie podpisanym przez organ Gminy umowę o podwykonawstwo jej przedmiot i kwotę wynagrodzenia.

Niewątpliwie Inwestor wyrażając zgodę zostaje obciążony ryzykiem dwukrotnej zapłaty wynagrodzenia - raz wykonawcy, a drugi raz podwykonawcy, co niewątpliwie wymaga zapewnienia znajomości okoliczności pozwalających oszacować zakres i stopień zagrożenia wynikającego z przyjmowanej odpowiedzialności (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2006 r., III CZP 36/06). W tym jednak przypadku powołane przez Sąd pierwszej instancji okoliczności wskazują, że pozwana miała świadomość okoliczności pozwalających oszacować zakres ryzyka a co więcej przed wypłatą wynagrodzenia głównemu wykonawcy mogła uzyskać oświadczenie od powoda jako zgłoszonego podwykonawcy informacje czy jego wynagrodzenie zostało pokryte. Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie doszło więc do naruszenia art. 233§1 k.p.c.

Uwzględniając więc cel ochrony podwykonawców, któremu służy art. 647¹§2k.c. w zw. z art. 647¹§52k.c. „gwarantujący wypłatę na wypadek właśnie upadłości głównego wykonawcy, należało przyjąć prawidłowość rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji. Apelacja nie jest więc zasadna. O jej oddaleniu Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98§1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391§1 k.p.c. przy zastosowaniu §2 pkt 7, §10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015r. poz. 1804).

SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Andrzej Struzik SSA Sławomir Jamróg